

مدل رفتار مدنی تحصیلی دانش آموزان دبیرستانی؛ نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی

فرانک فیضی جاریحانی^۱، علی زینالی^{۲*}

۱. کارشناس ارشد کودکان استثنایی، گروه روان‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی، خوی، ایران. (نویسنده مسئول)

چکیده

مولفه‌های تحصیلی برگرفته از روانشناسی مثبت‌نگر از جمله؛ اشتیاق تحصیلی، عشق به یادگیری و شکفتگی تحصیلی با رفتارهای مدنی تحصیلی، مرتبط است. پژوهش حاضر با هدف مدل‌یابی رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی؛ نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی، انجام شد. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش کلیه دانش‌آموزان مدارس متوسطه دوره دوم شهر ارومیه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند که از میان آنان ۲۸۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های؛ رفتارهای مدنی تحصیلی (گل‌پرور، ۱۳۸۹)، عشق به یادگیری (مک‌فارلن، ۲۰۰۳)، اشتیاق تحصیلی (فردریکز و همکاران، ۲۰۰۴) و شکفتگی تحصیلی (داینر و همکاران، ۲۰۰۸) بودند. روایی صوری و محتوایی ابزارها با نظر متخصصان و اعتبار آن‌ها طی ضریب آلفای کرونباخ، تایید گردید. داده‌ها به کمک تحلیل مسیر، تحلیل شدند. نتایج نشان داد؛ عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی و عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی، تاثیر مستقیم، مثبت و معنادار دارد. عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی، تاثیر غیرمستقیم، مثبت و معنادار دارد ($P < 0/01$). نتایج حاکی از تاثیر مثبت عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی جهت بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی، می‌باشد.

نشریه علمی

پژوهش‌های آموزش و یادگیری

دوره ۱۶، شماره ۲، پیاپی ۳۰
پاییز و زمستان ۱۳۹۸
صص: ۱۱۳-۱۰۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۲۷

مقاله پژوهشی

Journal of

Training & Learning Researches

Vol. 16, No. 2, Serial 30

Autumn & Winter
2019-2020

pp.: 103-113

کلیدواژه‌ها: رفتارهای مدنی تحصیلی، عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی، شکفتگی تحصیلی، دانش‌آموزان.

*Email: zeinali@iaukho.ac.ir

مقدمه

مورد توجه قرار گرفته است [۸]. روانشناسی مثبت‌نگر باعث تحول پژوهش‌های روانشناسی و تغییر جهت از پژوهش بر ویژگی‌های منفی مثل اضطراب به ویژگی‌های مثبت مثل شادی، امید، بهزیستی و غیره شد [۹]. روانشناسی مثبت‌نگر یکی از گرایش‌های بدیع روانشناسی می‌باشد که در اواخر قرن بیستم پا به عرصه نهاده و افق تازه‌ای به روی روانشناسان و متخصصان تعلیم و تربیت گشوده است [۱۰]. مولفه‌های تحصیلی برگرفته از روانشناسی مثبت‌نگر از جمله اشتیاق تحصیلی، عشق به یادگیری و شکفتگی تحصیلی با رفتارهای مدنی مرتبط هستند. یکی از عوامل مرتبط با رفتارهای مدنی تحصیلی، عشق به یادگیری^۲ است. روانشناسی مثبت‌نگر عشق به یادگیری را یک تفاوت فردی در داشتن استعداد و گرایش به موضوعات خاص و علائقی می‌داند که به خوبی شکل گرفته و توسعه یافته است [۱۱]. عشق به یادگیری گرایش و تمایل به موضوعات و علایقی هستند که آگاهانه شکل گرفته بر اساس آن افراد به صورت خودکار به دنبال ارضای حس کنجکاوی خود می‌باشند [۱۲]. این سازه به معنای داشتن حس کنجکاوی، انگیزه درونی، پیچیدگی یادگیری و اصلاح خود و علایق است که می‌توان آن را از طریق جهت‌گیری‌های انگیزشی، شایستگی‌ها، ارزش‌ها و علاقه‌های شکل گرفته ارزیابی کرد [۱۳]. چهار عامل پیچیدگی در یادگیری، اصلاح خود، چالش‌های موفقیت‌آمیز و علاقه به یادگیری منجر به شکل‌گیری عشق به یادگیری می‌شود [۱۴]. عشق به یادگیری انجام فعالیت‌های بدون تقویت بیرونی است و چنین افرادی احساس مثبتی درباره یادگیری مطالب جدید دارند و قادر خواهند بود خود را در برابر موانع و شکست‌ها حفظ نمایند [۱۵]. در واقع عشق به یادگیری در فراگیران موجب ایجاد انگیزه و اشتیاق به یادگیری به‌منظور کسب دانش در سطوح مختلف می‌گردد. در این حالت فرد به‌صورت مستقل و با انگیزه بالا در تلاش برای تجزیه و تحلیل مسائل، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های یادگیری می‌باشد [۱۶].

یکی دیگر از عوامل مرتبط با رفتارهای مدنی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی^۳ است. اشتیاق تحصیلی به کیفیت تلاشی اشاره دارد که فراگیر صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی در دستیابی به نتایج مطلوب می‌کند

در هر کشور مجموعه فعالیت‌های آموزشی را می‌توان سرمایه‌گذاری یک نسل برای نسل دیگر تلقی کرد. زیرا در شرایط ایده‌آل، آموزش فرصت و شرایط رشد و ترقی را برای همه فراگیران و جامعه فراهم و داشتن رفتارهای مناسب تحصیلی نشان‌دهنده تحقق آن می‌باشد [۱]. یکی از رفتارهای مناسب تحصیلی، داشتن رفتارهای مدنی تحصیلی^۱ است که به رفتارهایی اطلاق می‌شود که ماهیتی ارادی و اختیاری و جنبه غیررسمی دارند و به واسطه تعامل‌جویی اجتماعی انسان همراه با انگیزه‌های نوع‌دوستی، یاری‌رسانی، مشارکت فراتر از نقش‌های رسمی و مشارکت در اجرای قوانین و مقررات آموزشی اجرا می‌شوند [۲]. رفتارهای مدنی تحصیلی وسیله‌ای برای جلوگیری از عدم صداقت دانش‌آموزان و بهبود عملکرد علمی آنها می‌باشد. دانش‌آموزان آینده‌سازان فردای کشور هستند، لذا رساندن آنها به سطح بالای علمی و ارتقای عملکرد تحصیلی به اندازه حفظ ارزش‌ها، اخلاق و سایر رفتارهای مثبت ارزشمند می‌باشد [۳]. همچنین رفتارهای مدنی تحصیلی رفتارهای داوطلبانه، انسان‌دوستانه، ارزشی و اخلاقی هستند که اغلب بدون چشم داشت توسط فراگیران اجرا می‌شوند [۴]. این رفتارها ماهیتی ارادی و اختیاری دارند و به واسطه تعامل اجتماعی همراه با انگیزه‌های نوع‌دوستی، کمک‌رسانی، مشارکت فراتر در نقش‌های رسمی و مشارکت در اجرای قوانین و مقررات آموزش به اجرا درمی‌آیند [۵]. رفتارهای مدنی تحصیلی با رفتارهای مخرب و فریب‌کارانه دارای رابطه منفی هستند و گستره وسیعی از رفتارها نظیر یاری‌رسانی به دیگران، همکاری و مشارکت غیرالزامی و مبتنی بر انگیزش درونی و ارائه راه حل‌هایی برای بهبود محیط آموزشی را شامل می‌شوند [۶]. در واقع رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان را به سمت کمک به یکدیگر و حفظ انسجام درون گروهی سوق داده و باعث می‌شوند که فراگیران در محیط آموزشی با یکدیگر دوست شوند و با کمک هم باعث بهبود موفقیت و پیشرفت تحصیلی یکدیگر شوند [۷].

یکی از مهم‌ترین نگرانی‌ها در زمینه روانشناسی، فهم چگونگی تلاش یادگیرندگان برای مواجهه با مشکلات تحصیلی می‌باشد و در رویکردها مختلف روانشناسی از جمله رویکرد مثبت‌نگر نقش مجموعه توانایی‌ها و استعدادهای درونی در سازگاری با مشکلات تحصیلی

² love of learning

³ academic aspiration

¹ academic civic behaviors

موثری در شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان دارد. همچنین مرادی سیاه افشادی، قاسمی و قمرانی [۲۷] ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که شکفتگی و پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار داشتند. علاوه بر آن محمدی و همکاران [۱۱] در پژوهشی با عنوان الگوی علی عشق به یادگیری، نیاز به یادگیری، شوق به جستجو و نوآوری جهانی به این نتیجه رسیدند که عشق به یادگیری و نیاز به یادگیری بر شوق به جستجو و نوآوری جهانی تاثیر معنادار مستقیم داشتند. سایر نتایج نشان داد که متغیر شوق به جستجو میانجی مناسبی بین عشق به یادگیری و نیاز به یادگیری با نوآوری جهانی بود.

در چرخه‌ای که در آن آموزش و پرورش به‌عنوان عامل بیرونی است و دانش‌آموزانی که هر یک، ویژگی‌ها و توانایی‌های منحصر به فرد و اختصاصی دارند به‌عنوان عامل درونی مطرح‌اند، برای بهینه‌سازی و پیشرفت باید تمهیداتی در جهت هماهنگی این عوامل ایجاد کرد تا این چرخه فرضی در جهتی پیشرونده حرکت کند [۲۸]. همچنین رفتارهای مدنی تحصیلی باعث تقویت حس همکاری و یاری‌رسانی به همکلاسی‌ها و بهبود وضعیت آموزشی مدرسه می‌شود. در جوامع امروزی همکاری و همدلی در تمام عرصه‌های زندگی از جمله زندگی تحصیلی ضرورت دارد. زیرا موفقیت تحصیلی با کمک رفتارهای مدنی تحقق می‌یابد. همچنین با توجه به تاثیر احتمالی عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی، ضرورت دارد که رابطه آنها مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر آن از یک سو رفتارهای مدنی تحصیلی نقش مهم و برجسته‌ای در سایر ویژگی‌های تحصیلی دارند و از سوی دیگر پژوهش‌های اندکی به بررسی رفتارهای مدنی تحصیلی و بهبود آن انجام شده است. در نتیجه با توجه به اهمیت رفتارهای مدنی تحصیلی و نقش آن در سایر عوامل تحصیلی و پیشینه پژوهشی اندک درباره آن، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی انجام شد. سوال اساسی پژوهش این بود که آیا عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی اثر دارد؟ بر این اساس مدل مفهومی پژوهش در نمودار ۱ و فرضیه‌های پژوهش ارائه شده است.

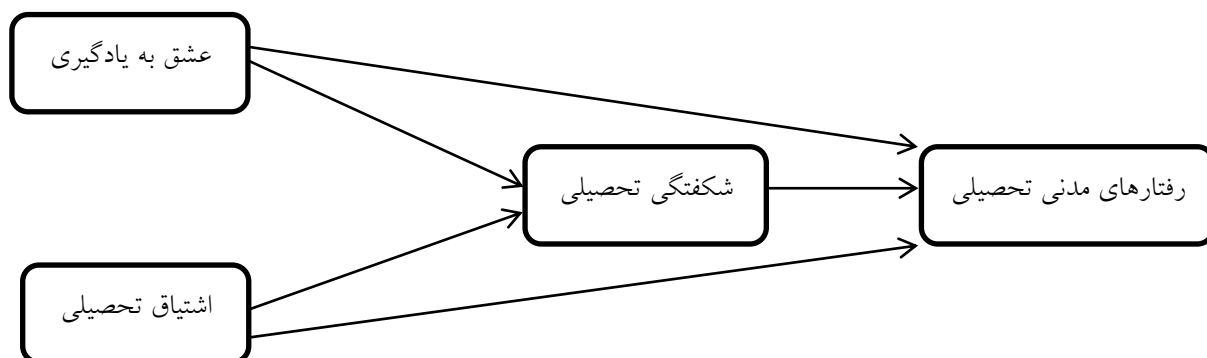
[۱۷]. اشتیاق فراتر از یک هیجان گذار و خاص است و به یک حالت پایای هیجانی و شناختی اشاره دارد که روی یک موضوع، واقعه و یا رفتار خاص متمرکز می‌شود [۱۸]. اشتیاق تحصیلی از طریق مشارکت موثر در فعالیت‌های مدرسه و رابطه مناسب با معلمان و دانش‌آموزان نقش مهمی در بهبود رفتارهای تحصیلی دارد و دارای سه مولفه مجذوب تحصیل شدن، شوق داشتن به تحصیل و وقف تحصیل شدن می‌باشد [۱۹]. اشتیاق تحصیلی به میزان انرژی که یک یادگیرنده برای انجام کارهای تحصیلی صرف می‌کند و میزان اثربخشی و کارایی آن اطلاق می‌شود [۲۰]. اشتیاق تحصیلی سازه‌ای چندبعدی است که دارای سه بعد شناختی، عاطفی و رفتاری می‌باشد. اشتیاق شناختی به انعطاف‌پذیری در حل مساله، ترجیح برای کار سخت و مقابله مثبت در برابر شکست، اشتیاق عاطفی به نگرش‌های اثربخش در جهت احساس تعلق به محل تحصیل و علاقه به تحصیل و اشتیاق رفتاری به فعالیت‌های یادگیری، دقت و توجه، برخوردهای مثبت و حضور در محل تحصیل اشاره دارد [۲۱]. افراد دارای اشتیاق تحصیلی بالا دارای توجه و تمرکز بیشتری هستند، در آزمون‌ها عملکرد بهتری دارند، از انجام رفتارهای ناسازگار و نامطلوب اجتناب می‌کنند و رغبت بیشتری برای تلاش و صرف وقت در تحصیل دارند [۲۲]. از دیگر عوامل مرتبط با رفتارهای مدنی تحصیلی می‌توان به شکفتگی تحصیلی^۱ اشاره کرد. شکفتگی سازه‌ای در روانشناسی مثبت‌نگر است که به نوع زندگی کردن توأم با خوش‌بینی دائمی در عملکردهای انسان اطلاق می‌شود [۲۳]. شکفتگی تحصیلی یعنی میل به بهتر شدن نسبت به آن چیزی که فرد هست و آن چیزی که می‌تواند باشد. در واقع شکفتگی تحصیلی فرایند رشد کردن به‌صورتی است که وابستگی به دیگران، حالت دفاعی، کم‌کاری و کم‌رویی را پشت سر بگذاریم و به سوی ارزیابی‌های معقول، جرأت آفریدن و کاویدن پیش رویم [۲۴].

نتایج پژوهش‌ها حاکی از تاثیر عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی می‌باشند. برای مثال یوهانز، تیویلدی و ابرها^۲ [۲۵] ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که آموزش رفتارهای مدنی و اخلاقی در توسعه رفتار علمی دانش‌آموزان موثر بود. در پژوهشی دیگر گرین، اودز و رابنسون^۳ [۲۶] گزارش کردند که روانشناسی مثبت نقش

¹ academic flourishing

² Yohannes, Tewelde & Abrha

³ Green, Oades & Robinson

نمودار ۱. مدل مفهومی پژوهش

فرضیه های پژوهش

- ۱) عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.
- ۲) عشق به یادگیری بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
- ۳) اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.
- ۴) اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
- ۵) شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
- ۶) عشق به یادگیری از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
- ۷) اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش همه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر ارومیه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند که از میان آنان ۲۸۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری ابتدا از هر یک از دو ناحیه آموزش و پرورش تعداد چهار مدرسه (دو پسرانه و دو دخترانه) و سپس از هر مدرسه تعداد سه کلاس در پایه‌های مختلف به روش تصادفی انتخاب شدند و در نهایت همه دانش‌آموزان کلاس‌ها پس از بررسی معیارهای ورود به مطالعه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل تمایل به شرکت در پژوهش، زندگی با پدر و مادر خود، عدم مردودی در سال‌های تحصیلی قبل، عدم مصرف داروهای روانپزشکی و عدم رخداد تنش‌زا مانند طلاق یا مرگ عزیزان در شش ماه گذشته و معیارهای خروج از مطالعه شامل انصراف از تکمیل پرسشنامه‌ها و تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت ناقص بود. روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از تصویب پایان‌نامه به اداره‌های آموزش و پرورش شهرستان ارومیه مراجعه و پس از بیان هدف پژوهش، اجازه پژوهش گرفته شد. سپس لیست مدارس به تفکیک جنسیت تهیه و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای اقدام به

نمونه‌گیری شد. در نهایت به مدارس مراجعه و پس از بیان اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی و دریافت رضایت‌نامه شرکت در پژوهش پرسشنامه‌ها توسط دانش‌آموزان تکمیل شد.

ابزارهای پژوهش شامل موارد ذیل است:

رفتارهای مدنی تحصیلی: این پرسشنامه توسط گل‌پرور [۴] در سال ۱۳۸۹ طراحی شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۲۰ تا ۱۰۰ است و نمره بالاتر به معنای رفتارهای مدنی تحصیلی بیش‌تر می‌باشد. نصیری ولیک‌بنی، گیلانی و اسکندری [۲۹] روایی محتوایی ابزار را بر اساس نظر صاحب‌نظران تایید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کردند.

پرسشنامه عشق به یادگیری: این پرسشنامه توسط مک‌فارلن^۱ [۱۴] در سال ۲۰۰۳ طراحی شد. این ابزار دارای ۹ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۹ تا ۴۵ است و نمره بالاتر به معنای عشق به یادگیری بیش‌تر می‌باشد. مک‌فارلن [۱۴] روایی سازه ابزار را با روش همسانی درونی تایید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرد. همچنین محمدی و همکاران [۱۱] روایی ابزار را از طریق همبستگی هر گویه با نمره کل ابزار بین ۰/۵۲ تا ۰/۸۵ و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ و با روش تنصیف ۰/۷۱ گزارش کردند.

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی: این پرسشنامه توسط فردریکز، بلومنفلد و پاریس^۲ [۳۰] در سال ۲۰۰۴ طراحی

¹ McFarlane

² Fredricks, Blumenfeld & Paris

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان ۲۸۰ دانش‌آموز دبیرستانی بودند؛ به طوری که در پژوهش حاضر ۱۶۲ نفر پسر (۵۷/۸۶٪) و ۱۱۸ دختر (۴۲/۱۴٪) حضور داشتند. از میان آنان ۱۱۸ نفر در پایه دهم (۴۲/۱۴٪)، ۱۲۶ نفر در پایه یازدهم (۴۵٪) و ۳۶ نفر در پایه دوازدهم (۱۲/۸۶٪) مشغول به تحصیل بودند. رشته تحصیلی ۱۳۲ نفر ریاضی (۴۷/۱۴٪)، ۱۳۱ نفر تجربی (۴۶/۷۹٪) و ۱۷ نفر انسانی (۶/۰۷٪) بود. همچنین سن ۵۵ نفر ۱۵ سال (۱۹/۶۴٪)، ۱۲۴ نفر ۱۶ سال (۴۴/۲۹٪)، ۸۶ نفر ۱۷ سال (۳۰/۷۱٪) و ۱۵ نفر ۱۸ سال (۵/۳۶٪) بود. شاخص‌های توصیفی میانگین، انحراف معیار کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در دانش‌آموزان در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانش‌آموزان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
عشق به یادگیری	۳۵/۱۳	۵/۶۶	-۰/۸۰	۰/۷۲
اشتیاق تحصیلی	۴۷/۹۴	۸/۴۶	-۰/۸۰	۰/۹۶
شکفتگی تحصیلی	۳۱/۱۴	۶/۱۲	-۰/۰۷	۰/۱۱
رفتارهای مدنی تحصیلی	۷۱/۶۰	۱۰/۲۱	-۰/۵۴	۰/۴۱

در جدول ۱، شاخص‌های توصیفی متغیرهای عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی، شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی در دانش‌آموزان قابل مشاهده است. با توجه به مقدار کجی و کشیدگی فرض نرمال بودن تایید شد. زیرا اگر قدر مطلق آنها بزرگ‌تر از ۱ نباشد، فرض نرمال بودن تایید می‌شود. نتایج ضرایب همبستگی متغیرهای عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی، شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی در دانش‌آموزان در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی،

شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی در دانش‌آموزان

متغیرها	۱	۲	۳	۴
۱. عشق به یادگیری	۱			
۲. اشتیاق تحصیلی	۰/۴۵**	۱		
۳. شکفتگی تحصیلی	۰/۵۵**	۰/۴۳**	۱	
۴. رفتارهای مدنی تحصیلی	۰/۵۲**	۰/۴۴**	۰/۵۹**	۱

**p<۰/۰۱

طبق نتایج جدول ۲، عشق به یادگیری (r=۰/۵۲)، اشتیاق تحصیلی (r=۰/۴۴) و شکفتگی تحصیلی (r=۰/۵۹) با رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و

شد. این ابزار دارای ۱۵ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۱۵ تا ۷۵ است و نمره بالاتر به معنای اشتیاق تحصیلی بیش‌تر می‌باشد. فردریکز و همکاران [۳۰] روایی سازه ابزار را با روش همسانی درونی تایید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش کردند. همچنین عباسی، شاهکرمی و عالی‌پور [۳۱] اعتبار ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش کردند.

پرسشنامه شکفتگی تحصیلی: این پرسشنامه توسط داینر و بیسواس-داینر^۱ [۳۲] در سال ۲۰۰۸ طراحی شد. این ابزار دارای ۸ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۸ تا ۴۰ است و نمره بالاتر به معنای شکفتگی تحصیلی بیش‌تر می‌باشد. داینر و همکاران [۳۲] روایی همگرا ابزار را تایید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کردند. همچنین مرادی سیاه افشادی و همکاران [۲۷] روایی محتوایی ابزار را تایید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و با روش تنصیف ۰/۸۰ گزارش کردند.

در پژوهش حاضر روایی صوری و محتوایی هر چهار پرسشنامه رفتارهای مدنی تحصیلی، عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی توسط ۱۰ نفر از متخصصان روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه تایید و اعتبار پرسشنامه‌های مذکور با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۸۲، ۰/۸۴ و ۰/۸۱ محاسبه شد.

در این پژوهش ویژگی‌های روانسنجی ابزارها تایید شدند. همچنین داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی به کمک نرم‌افزارهای اس.پی.اس.اس^۲ نسخه ۲۴ و لیززل^۳ نسخه ۸/۵ تحلیل شدند. در سطح توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی برای توصیف متغیرها و در سطح استنباطی از تحلیل مسیر برای آزمون فرض‌های آماری استفاده شد.

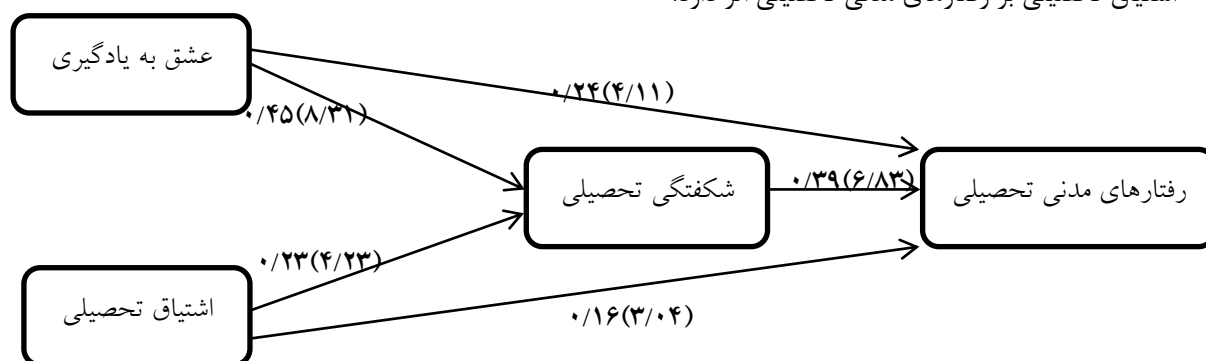
^۱ Diener & Biswas-Diener^۲ SPSS^۳ LISREL

شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.

مدل برازش شده نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی با میانجیگری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان به همراه ضرایب استاندارد مسیرها و مقادیر تی در نمودار ۲ ارائه شد.

معنادار داشتند ($P < 0/01$). رابطه سایر متغیرها قابل مشاهده است.

برای بررسی فرضیه‌های زیر:
 عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.
 عشق به یادگیری بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
 اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.
 اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.

نمودار ۲. مدل برازش شده پژوهش

جدول ۳. اثرات غیرمستقیم و کل متغیرهای پژوهش در دانش‌آموزان

اثرات کل	اثرات غیرمستقیم	مسیرها
۰/۴۲		به روی رفتارهای مدنی تحصیلی
	۰/۲۴	از طریق عشق به یادگیری
	۰/۴۲	از طریق عشق به یادگیری و شکفتگی تحصیلی
۰/۳۵		به روی رفتارهای مدنی تحصیلی
	۰/۱۶	از طریق اشتیاق تحصیلی
	۰/۲۵	از طریق اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی

طبق نتایج جدول ۳، عشق به یادگیری و ترکیب عشق به یادگیری و شکفتگی تحصیلی ۴۲ درصد و اشتیاق تحصیلی و ترکیب اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی ۳۵ درصد از تغییرات رفتارهای مدنی تحصیلی را در دانش‌آموزان تبیین کردند. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش در جدول ۴ ارائه شد.

طبق نتایج نمودار ۲، عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی، عشق به یادگیری بر رفتارهای مدنی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی و شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مثبت و معنادار داشتند ($P < 0/001$).

برای بررسی فرضیه‌های زیر
 عشق به یادگیری از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
 اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.
 اثرات غیرمستقیم و اثرات کل متغیرها در دانش‌آموزان در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۴. نتایج فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	ضریب مسیر	آماره T	معناداری
عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.	۰/۴۵	۸/۳۱	۰/۰۰۱
عشق به یادگیری بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.	۰/۲۴	۴/۱۱	۰/۰۰۱
اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی اثر دارد.	۰/۲۳	۴/۲۳	۰/۰۰۱
اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.	۰/۱۶	۳/۰۴	۰/۰۰۱
شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارد.	۰/۳۹	۶/۸۳	۰/۰۰۱
عشق به یادگیری و شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارند.	۰/۴۲	۶/۸۶	۰/۰۰۱
اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی اثر دارند.	۰/۲۵	۳/۹۳	۰/۰۰۱

یوهانز و همکاران [۲۵]، گرین و همکاران [۲۶]، مرادی سیاه افشادی و همکاران [۲۷] و محمدی و همکاران [۱۱] همسو بود. برای مثال یوهانز و همکاران ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که آموزش رفتارهای مدنی و اخلاقی در توسعه رفتار علمی دانش‌آموزان موثر بود [۲۵]. در پژوهشی دیگر گرین و همکاران گزارش کردند که روانشناسی مثبت نقش موثری در شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان دارد [۲۶]. همچنین مرادی سیاه افشادی و همکاران ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که شکفتگی و پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار داشتند [۲۷]. در پژوهشی دیگر محمدی و همکاران گزارش کردند که عشق به یادگیری و نیاز به یادگیری بر شوق به جستجو و نوآوری جهانی تاثیر معنادار مستقیم داشتند. سایر نتایج نشان داد که متغیر شوق به جستجو میانجی مناسبی بین عشق به یادگیری و نیاز به یادگیری با نوآوری جهانی بود [۱۱].

در تبیین اثر مستقیم مثبت و معنادار عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی می‌توان گفت که عشق به یادگیری در واقع گرایش فرد به موضوعات و علایقی است که آگاهانه در ذهن و باطن فرد شکل گرفته و به صورت خودکار درصدد رسیدن به پاسخ سوالات و ارضای حس کنجکاوی و دستیابی به نتایج مطلوب است. همچنین عشق به یادگیری توسط چهار عامل سخت و پیچیده بودن یادگیری، اصلاح خود جهت رسیدن به اهداف، مقابله موفقیت‌آمیز با چالش‌ها و مشکلات و کشش و علاقه به یادگیری ایجاد می‌شود و باعث بیش‌تر شدن حس جستجو در افراد شده و آنها را برای رسیدن به پاسخ‌های سوالات خود به راه‌ها و روش‌های مختلف از جمله کمک گرفتن از هم‌کلاسی‌ها و یا معلم سوق می‌دهد و با ایجاد جو گروهی بین دانش‌آموزان هم‌میل به جستجو و خوش‌بینی دائمی در

طبق نتایج جدول ۴، عشق به یادگیری بر شکفتگی تحصیلی ($\beta=0/45$, $T=8/31$)، اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی ($\beta=0/23$, $T=4/23$)، عشق به یادگیری بر رفتارهای مدنی تحصیلی ($\beta=0/11$, $T=4/11$)، اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی ($\beta=0/24$, $T=3/04$)، شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی ($\beta=0/39$, $T=6/83$) دانش‌آموزان اثر مستقیم، مثبت و معنادار دارند ($P<0/001$). همچنین عشق به یادگیری از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی ($\beta=0/42$, $T=6/86$) و اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی ($\beta=0/25$, $T=3/93$) دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار دارند ($P<0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری

رفتارهای مدنی تحصیلی باعث تقویت حس همکاری و یاری‌رسانی به هم‌کلاسی‌ها و بهبود وضعیت آموزشی مدرسه می‌شود، لذا این پژوهش با هدف بررسی نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی با میانجیگری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان انجام شد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عشق به یادگیری اثر مستقیم مثبت و معنادار بر شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی داشت. اشتیاق تحصیلی اثر مستقیم مثبت و معنادار بر شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی داشت. همچنین شکفتگی تحصیلی اثر مستقیم مثبت و معنادار بر رفتارهای مدنی تحصیلی داشت. علاوه بر آن عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی به تفکیک از طریق شکفتگی تحصیلی اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار بر رفتارهای مدنی تحصیلی داشتند. نتایج این پژوهش از جهاتی با نتایج پژوهش‌های

کمک هم باعث بهبود عوامل موثر در تحصیل شوند و از این طریق به پیشرفت و موفقیت تحصیلی برسند. همچنین از یک سو شکفتگی تحصیلی باعث تغییر نوع دید افراد به داشته‌های علمی و توانایی‌های خود شده و به آنها برای رسیدن به آینده مطلوب کمک می‌کند و باعث خودشکوفایی فرد در عرصه علمی و تحصیلی می‌گردد و از سوی دیگر عشق به یادگیری باعث درگیری تحصیلی بیشتر فرد شده و علاقه و تلاش وی را برای رسیدن به آنچه که در جستجوی آن است، بیشتر می‌کند. علاوه بر آن عشق به یادگیری باعث افزایش شکفتگی تحصیلی و شکفتگی تحصیلی باعث افزایش عشق به یادگیری می‌شود. در نتیجه ترکیب این دو عامل از طریق بهبود روابط دوستانه، کمک به یکدیگر، تلاش جهت رسیدن به آینده مطلوب و افزایش علاقه به تحصیل باعث افزایش رفتارهای مدنی تحصیلی می‌شوند.

در تبیین اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار اشتیاق تحصیلی از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی می‌توان گفت که اشتیاق تحصیلی باعث ورود نیرو و انرژی‌های مثبت فرد به عرصه تحصیل (درس و مدرسه) می‌شود و رغبت دانش‌آموزان را به فراگیری علم و کنار هم کلاسی‌ها بودن بالا می‌برد. همچنین شکفتگی تحصیلی فرایند رشد کردن به صورتی است که وابستگی به دیگران، حالت دفاعی، کم کاری و کمرویی را پشت سر می‌گذارد و باعث کمک به یکدیگر، ایجاد مشارکت و همکاری، برقراری روابط صمیمانه و ارائه راهکارهای مناسب در راستای تقویت هم بدون ایجاد وابستگی می‌شود. در نتیجه ترکیب دو عامل اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی از طریق هدایت نیرو به زمینه‌های تحصیلی، رشد کردن و کاهش وابستگی به دیگران و افزایش مشارکت و همکاری در زندگی از جمله زندگی تحصیلی باعث بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی می‌شوند.

با توجه به نتایج برای داشتن دانش‌آموزانی با انگیزه‌های نوع دوستی، کمک‌رسانی، مشارکت فراتر در نقش‌های رسمی و مشارکت در اجرای قوانین و مقررات آموزشی، توانمند در کمک به سایر دانش‌آموزان و قادر به حفظ انسجام درون گروهی می‌توان میزان شکفتگی تحصیلی آنان را افزایش داد. برای این منظور می‌توان حس کنجکاوی، انگیزه درونی و گرایش و تمایل به موضوعات یادگیری و مولفه‌های مجذوب تحصیل شدن، شوق داشتن به تحصیل و وقف تحصیل شدن را افزایش داد. همچنین مسئولان و برنامه‌ریزان برای طراحی برنامه‌هایی جهت بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی

عملکردهای تحصیلی فرد را افزایش می‌دهد و هم مشکلات تحصیلی و رفتاری آنها را کاهش می‌دهد، لذا با افزایش عشق به یادگیری میزان شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی افزایش می‌یابد.

در تبیین اثر مستقیم مثبت و معنادار اشتیاق تحصیلی بر شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی بر مبنای نظر مایلانا و همکاران [۲۰] می‌توان گفت که اشتیاق تحصیلی به میزان انرژی که یک فرد برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده از آن انرژی اطلاق می‌شود. دانش‌آموزان دارای اشتیاق تحصیلی بالا توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات یادگیری دارند، به قوانین و مقررات محل آموزش تعهد بیشتر نشان می‌دهند، رفتارهای سازگار و مطلوب دارند و از انجام رفتارهای ناسازگار و نامطلوب اجتناب می‌کنند. همچنین اشتیاق تحصیلی باعث ایجاد انرژی و تمرکز در کار و درس می‌شود و افراد دارای اشتیاق تحصیلی با تمرکز بالا برای رفع مشکلات پیش روی خود قدم برداشته و در این راه از دوستانی که انتخاب می‌کنند، کمک می‌گیرند و به آنها کمک می‌کنند و علاوه بر آن به یکدیگر انرژی مثبتی منتقل می‌کنند. در نتیجه با افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان میزان شکفتگی تحصیلی و رفتارهای مدنی تحصیلی آنان افزایش می‌یابد.

همچنین در تبیین اثر مستقیم مثبت و معنادار شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی بر مبنای نظر دان و دوگرتی [۲۴] می‌توان گفت که شکفتگی تحصیلی میل به بهتر شدن نسبت به آن چیزی که فرد هست و آن چیزی که می‌تواند باشد. در واقع شکفتگی تحصیلی فرایند رشد کردن به صورتی است که وابستگی به دیگران، حالت دفاعی، کم کاری و کمرویی را پشت سر می‌گذارد و به سوی ارزیابی‌های معقول، جرأت آفریدن و کاویدن پیش می‌رود. در نتیجه شکفتگی تحصیلی از طریق افزایش وقوع رفتارهای تحصیلی هنجار و کاهش وقوع رفتارهای تحصیلی ناهنجار باعث بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی می‌شود.

در تبیین اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار عشق به یادگیری از طریق شکفتگی تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی می‌توان گفت که رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان را به سمت کمک به یکدیگر و حفظ انسجام درون گروهی سوق داده و باعث می‌شود دانش‌آموزان در محیط مدرسه به دور از تمامی الزامات، قوانین درسی و کلاسی و حتی دین و مذهب با یکدیگر دوست شوند و با

منابع

- 1- Thornberg, R., & Oguz, E. (2016). Moral and citizenship educational goals in values education: A cross-cultural study of Swedish and Turkish student teachers' preferences. *Teaching and Teacher Education*, 55, pp. 110-121.
- 2- Goren, H., & Yemini, M. (2017). The global citizenship education gap: Teacher perceptions of the relationship between global citizenship education and students' socio-economic status. *Teaching and Teacher Education*, 67, pp. 9-22.
- ۳- افرازنده، سیده سارا؛ پورابولی، بتول و سبزواری، سکینه (۱۳۹۶). واکاوی میزان رعایت رفتارهای مدنی تحصیلی توسط دانشجویان پرستاری. نشریه آموزش پرستاری، ۱۶(۱)، صص. ۹-۱۵.
- ۴- گل‌پرور، محسن (۱۳۸۹). بررسی نقش اخلاق تحصیلی، عدالت و بی‌عدالتی آموزشی در رفتارهای مدنی تحصیلی دانشجویان. فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، ۴(۴)، صص. ۲۵-۴۲.
- 5- Salman, A. M. (2016). Educational citizenship behavior. *International Journal of Modern Language Teaching and Learning*, 1(1), pp. 14-20.
- 6- Dusi, P., Steinbach, M., & Messetti, G. (2012). Citizenship education in multicultural society: teachers' practices. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 69, pp. 1410-1419.
- 7- Navarro-Medina, E., & DeAlba-Fernandez, N. (2015). Citizenship education in the European curricula. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, pp. 45-49.
- ۸- بهرامی، فاطمه و بدری، مرتضی (۱۳۹۶). رابطه ادراک از محیط یادگیری و سرزندگی تحصیلی با نقش واسطه‌ای شناخت، فراشناخت، انگیزه پیشرفت و خودکارآمدی در دانشجویان. دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۹(۹)، صص. ۱۸۹-۲۱۲.
- 9- Craven, R. G., Ryan, R. M., Mooney, J., Vallerand, R. J., & Magson, N. (2016). Toward a positive psychology of indigenous thriving and reciprocal research partnership model. *Contemporary Educational Psychology*, 47, pp. 23-43.
- 10- Orejudo-Hernandez, S., Aparicio-Moreno, L., & Cano-Escoriaza, J. (2014). Personal competencies of Spanish students pursuing different academic careers. Contributions and reflections from positive psychology. *Journal of*

دانش‌آموزان باید اهمیت متغیرهای عشق به یادگیری، اشتیاق تحصیلی و شکفتگی تحصیلی مد نظر قرار دهند و با توجه به مقدار بتا به ترتیب باید شکفتگی تحصیلی، عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی را افزایش دهند. برای این منظور آنان می‌توانند برنامه‌های مناسبی برای بهبود رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان طراحی و به کمک متخصصان مجرب و کارآزموده اقدام به اجرای آن کنند. علاوه بر آن والدین و اولیای مدرسه از طریق ارائه نکات آموزشی و مشاوران از طریق کارگاه‌های آموزشی می‌توانند با ایجاد عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان باعث شکفتگی تحصیلی در آنان شده و از این طریق رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش دهند.

نخستین محدودیت پژوهش مقطعی بودن آن می‌باشد که نمی‌توان نتایج آن را همانند نتایج پژوهش‌های طولی دانست. محدودیت دیگر متفاوت بودن رفتارهای دانش‌آموزان در محیط مدرسه و خارج از مدرسه و استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی برای جمع‌آوری داده‌ها بود که در چنین ابزارهایی معمولاً سوگیری وجود دارد. به‌عنوان آخرین محدودیت می‌توان به عدم توانایی کنترل برخی متغیرهای مزاحم مثل علاقه، انگیزه و تمایل بالای برخی شرکت‌کنندگان و بالعکس پایین بودن آنها در برخی دیگر اشاره کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از پژوهش‌های طولی برای بررسی تغییرات در طی زمان استفاده شود. همچنین استفاده از مصاحبه برای کاهش سوگیری پرسشنامه‌ها می‌تواند راهکار مناسبی باشد. همچنین با توجه به تفاوت‌های جنسیتی پیشنهاد می‌شود این پژوهش در دانش‌آموزان دختر و پسر به تفکیک انجام و نتایج آنها با هم مقایسه شود.

- engagement and achievement. *Journal of School Psychology*, 67, pp. 148-162.
- 22- Merino-Tejedor, E., Hontangas, P. M., & Boada-Grau, J. (2016). Career adaptability and its relation to self-regulation, career construction, and academic engagement among Spanish university students. *Journal of Vocational Behavior*, 93, pp. 92-102.
- ۲۳- امامی، زهرا؛ مولوی، حسین و کلانتری، مهرداد (۱۳۹۳). تحلیل مسیر اثر هوش معنوی و هوش اخلاقی بر خودشکفتگی و رضایت از زندگی در سالمندان شهر اصفهان. *مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۵(۲)، صص. ۴-۱۳.
- 24- Dunn, D. S., & Dougherty, S. B. (2008). Flourishing: mental health as living life well. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(3), pp. 314-316.
- 25- Yohannes, M., Tewelde, F., & Abrha, F. (2017). The role of civic and ethical education in the development of students' behavior in Tahtay Koraro Wereda: The case of Kelebet elementary school. *International Journal of Sustainable Development Research*, 3(6), pp. 77-84.
- 26- Green, S., Oades, L., & Robinson, P. (2011). Positive education: Creating flourishing students, staff and schools. *InPsych*, 33(2), pp. 37-43.
- ۲۷- مرادی سیاه افشادی، محبوبه؛ قاسمی، ندا و قمرانی، امیر (۱۳۹۴). روایی و پایایی مقیاس شکفتگی و تعیین رابطه شکفتگی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشکده پزشکی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۵(۴۲)، صص. ۳۳۰-۳۳۷.
- ۲۸- بهروزی، ناصر؛ پروینیان‌نوب، محمد و شهنی بیلاق، منیجه (۱۳۹۲). مقایسه دانش‌آموزان دبیرستانی پسر شهرستان دهدشت با سبک‌های یادگیری متفاوت از لحاظ خلاقیت و راهبردهای یادگیری خودگردان. *مجله پژوهش‌های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار)*، ۲۰(۳)، صص. ۱۹-۳۴.
- ۲۹- نصیری ولیک‌بنی، فخرالسادات؛ گیلانی، مریم و اسکندری، اصغر (۱۳۹۳). رابطه بین هوش اجتماعی و رفتار مدنی تحصیلی با اثربخشی آموزشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بوعلی سینا همدان. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۵(۱)، صص. ۱۷۵-۱۸۸.
- 30- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. Behavior, Health & Social Issues, 5(2), pp. 63-78.
- ۱۱- محمدی، مهدی؛ کشاورزی، فهیمه؛ ناصری جهرمی، رضا و راسخ جهرمی، اطهر (۱۳۹۴). الگوی علی عشق به یادگیری، نیاز به یادگیری، شوق به جستجو و نوآوری جهانی دانشجویان پزشکی. *مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی*، ۱۲(۵)، صص. ۶۹۲-۷۰۰.
- 12- Penman, J., & Ellis, B. Regional academics, perceptions of the love of learning and its importance for their students. *Australian Journal of Adult Learning*, 49(1), pp. 148-168.
- ۱۳- قدم‌پور، عزت‌اله؛ اداوی، حمیده و روشن‌نیا، سمیه. (۱۳۹۶). تاثیر آموزش روانشناسی مثبت‌نگر بر عشق به یادگیری و تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۸(۴)، صص. ۵۱-۶۶.
- 14- McFarlane, T. A. (2003). Defining and measuring the love of learning. PhD Thesis, Colorado: Denver University.
- 15- Starrs, P. F. (2008). On learning to love landscape. *Journal of Historical Geography*, 34(2), pp. 363-370.
- 16- Dale, M., & Frye, E. M. (2009). Vulnerability and love of learning as necessities for wise teacher education. *Journal of Teacher Education*, 60(2), pp. 123-130.
- 17- Rossi, F., Rosli, A., & Yip, N. (2017). Academic engagement as knowledge co-production and implications for impact: Evidence from knowledge transfer partnerships. *Journal of Business Research*, 80, pp. 1-9.
- 18- Morton, B. M. The grip of trauma: how trauma disrupts the academic aspirations of foster youth. *Child Abuse & Neglect*, 75, pp. 73-81.
- 19- Korhonen, J., Tapola, A., Linnanmaki, K., & Aunio, P. Gendered pathways to educational aspirations: the role of academic self-concept, school burnout achievement and interest in mathematics and reading. *Learning and Instruction*, 46, pp. 21-33.
- 20- Maulana, R., Opendakker, M., Stroet, K., & Bosker, R. (2012). Observed lesson structure during the first year of secondary education: Exploration of change and link with academic engagement. *Teaching and Teacher Education*, 28(6), pp. 835-850.
- 21- Hughes, J. N., & Cao, Q. (2018). Trajectories of teacher-student warmth and conflict at the transition to middle school: Effects on academic

H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. Review Educational Research, 74(1), pp. 59-109.

۳۱- عباسی، محمد؛ شاهکرمی، مریم و عالی‌پور، کبری (۱۳۹۸). بررسی رابطه حمایت معلم و همسالان با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان از طریق نقش میانجی‌گر شایستگی تحصیلی. نشریه علمی پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۱۶(۱)، صص. ۲۷-۳۵.

32- Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2008). Happiness: unlocking the mysteries of psychological wealth. Malden: Blackwell Publishing.